

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku K. A. A.
przy uczestnictwie D. C., J. N., B. N., E. M., S. M., A. P., E. T., A. B. i Ł. C.
o zniesienie współwłasności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 października 2020 r.,
zażalenia wnioskodawcy
na postanowienie Sądu Okręgowego w K.
z dnia 13 sierpnia 2019 r., sygn. akt (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 sierpnia 2019 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawcy K. A., od postanowienia tego Sądu z dnia 17 kwietnia 2019 r., jako niedopuszczalną, z uwagi na to, że w przedmiotowej sprawie o zniesienie współwłasności wartość przedmiotu zaskarżenia była niższa niż sto pięćdziesiąt złotych.

W zażaleniu na to postanowienie K. A. zarzucił naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez sporządzenie wadliwego uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, które nie zawierało elementów istotnych związanych z rozstrzygnięciem, w

szczegółności brak było wyjaśnienia, w jaki sposób Sąd Okręgowy w K. wyliczył wartość przedmiotu zaskarżenia, oraz brak było wskazania konkretnej kwoty przedstawiającej ustaloną przez ten Sąd wartość przedmiotu zaskarżenia, co, w konsekwencji, uniemożliwiło dokonanie kontroli instancyjnej zaskarżonego rozstrzygnięcia, jak też ograniczyło prawo wnioskodawcy do sądu poprzez umożliwienie podjęcie rzeczowej obrony swoich interesów; art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., poprzez błędne ustalenie, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła poniżej kwoty 150 000,00 zł, w sytuacji gdy prawidłowa wartość przedmiotu zaskarżenia stanowiła 181 235,00 zł; art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez bezzasadne odrzucenie skargi kasacyjnej wnioskodawcy, jako niedopuszczalnej z uwagi na ustaloną przez Sąd Okręgowy wartość przedmiotu zaskarżenia poniżej limitu 150 000,00 zł, w sytuacji gdy prawidłowa wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 181 235,00 zł i w efekcie skarga kasacyjna wnioskodawcy była dopuszczalna.

We wnioskach żalący domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmiany tego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega uwzględnieniu.

K. A. wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 sierpnia 2019 r., którym Sąd ten odrzucił jego skargę kasacyjną od postanowienia tego Sądu Okręgowego w K. z dnia 17 kwietnia 2019 r., jako niedopuszczalną, z uwagi na to, że w przedmiotowej sprawie o zniesienie współwłasności rzeczywiście wartość przedmiotu zaskarżenia była niższa niż sto pięćdziesiąt złotych. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że Sąd Okręgowy sporządził wadliwe uzasadnienie zaskarżonego postanowienia, gdyż, w jego ocenie, nie zawierało ono istotnych elementów w kontekście rozstrzygnięcia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, czym, w konsekwencji, naruszył art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. Sformułował też zarzut naruszenia art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., poprzez błąd w ustaleniach faktycznych sprowadzający się do przyjęcia, że w podanej mu pod

osąd sprawie, wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła poniżej kwoty 150 000,00 zł. W dalszej kolejności skarżący podniósł, że Sąd Okręgowy w K. dopuścił się naruszenia 398⁶ § 2 k.p.c., poprzez bezzasadne odrzucenie jego skargi, jako niedopuszczalnej w związku z 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. We wnioskach skarżący domagał się, w szczególności, uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 361 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., należy wskazać, że był on zasadny. Wnioskodawca wskazał, że zaskarżone przez niego, przedmiotowym zażaleniem, postanowienie było obarczone wadą, bowiem jego uzasadnienie nie zawierało istotnych elementów. W ocenie wnioskodawcy Sąd Okręgowy w K., kwestionując wartość przedmiotu zaskarżenia, wskazaną w skardze kasacyjnej przez K. A., nie wyjaśnił sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia dla przedmiotowej sprawy, jak też nie wyszczególnił konkretnej kwoty, poprzestając na stwierdzeniu, że wartość przedmiotu zaskarżenia oczywiście nie osiąga wymaganego limitu 150 000,00 zł. Zgodnie z ówczesnym brzmieniem art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku (co odnosiło się także do postanowień) powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (aktualnie treść tego przepisu ujęta jest w art. 327¹ § 1 k.p.c.). O ważkim znaczeniu każdego ze składowych elementów uzasadnienia wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07, nie publ., w którym stwierdził, że jeśli uzasadnienie nie zawiera wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia poprzez ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej lub wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, wówczas orzeczenie podlega uchyleniu, zaś sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania. W dalszej kolejności Sąd Najwyższy wskazał też, że braki w uzasadnieniu uniemożliwiające odczytanie motywów rozstrzygnięcia mogą być powodem uchylenia werdyktu i przekazania

sprawy do ponownego rozpatrzenia. Przenosząc rozważania na grunt przedmiotowej sprawy należy podzielić zarzuty skarżącego, że Sąd Okręgowy w K., w uzasadnieniu zaskarżonego zażaleniem rozstrzygnięcia, w istocie uchybił wymogowi zaprezentowania wyводу o charakterze faktyczno - prawnym. Uzasadnienie to nie zawierało, bowiem, elementów istotnych umożliwiających wyjaśnienie motywów rozstrzygnięcia, to jest w szczególności metodyki wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, czy też konkretnej kwoty, w efekcie zaskarżone rozstrzygnięcie zamykało skarżącemu drogę do kwestionowania postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 17 kwietnia 2019 r., poprzez nadzwyczajny środek zaskarżenia, tj. skargę kasacyjną. Uzasadnione okazały się również podniesione przez wnioskodawcę, w zaprezentowanym przezeń Sądowi Najwyższemu zażaleniu, zarzuty naruszenia: art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., poprzez błędne ustalenie, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła poniżej kwoty 150 000,00 zł, w sytuacji gdy prawidłowa wartość przedmiotu zaskarżenia stanowiła wartość 181 235,00 zł; oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., poprzez bezzasadne odrzucenie skargi kasacyjnej wnioskodawcy, jako niedopuszczalnej. Zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c. od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie, w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego, przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, przy czym, jak wynika z § 4 tego przepisu, skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. Przepis art. 519¹ k.p.c. kazuistycznie normuje zagadnienie dopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu nieprocesowym. Odnosnie do kwestii dopuszczalności tego środka zaskarżenia w sprawach o podział majątku wspólnego, działu spadku i zniesienie współwłasności, dopuszczalność skargi kasacyjnej jest uzależniona od wartości przedmiotu zaskarżenia, która nie może być niższa niż 150 000 zł. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, w myśl którego w tzw. sprawach działowych w wypadku zaskarżenia postanowienia co do istoty sprawy, na

podstawie którego sąd dokonał podziału majątku wspólnego (działu spadku, zniesienia współwłasności), wartość przedmiotu zaskarżenia wyznacza z reguły nie wartość całego dzielonego majątku, ale wartość konkretnego interesu (roszczenia, żądania) lub składnika majątkowego, którego środek odwoławczy dotyczy. Oznacza to, co do zasady, że w wymienionych sprawach wartość przedmiotu zaskarżenia w zasadzie nie może przekraczać wartości udziału należącego do uczestnika wnoszącego skargę kasacyjną (por. postanowienia SN: z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CSK 107/09, nie publ., z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC z 2004 r, nr 1, poz. 11, oraz z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14, nie publ.). Tylko wyjątkowo, gdy uczestnik podważa samą zasadę podziału albo gdy zaskarża rozstrzygnięcie dotyczące roszczeń dochodzonych z tytułu posiadania rzeczy wspólnej lub tytułem zwrotu pożytków albo rozliczenia nakładów, wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa niż wartość jego udziału. Wskazana, zaś, wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca ani dla sądu drugiej instancji, ani dla Sądu Najwyższego. Mogą one poddać ją weryfikacji na podstawie akt sprawy z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 maja 2001 r., IV CZ 20/01, niepubl., z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 152/01, nie publ. i z dnia 6 listopada 2002 r., III CZ 98/02, OSNC z 2004, nr 1, poz. 11), które to zastrzeżenie znajdzie zastosowanie również w realiach przedmiotowej sprawy odnośnie do poczynionej przez wnioskodawcę wzmianki, że wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana przezeń w apelacji została określona błędnie w sposób oczywisty (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2018 r., II CZ 47/18, nie publ.). Wracając do głównego nurtu rozważań, jak już wyżej wskazano, wyłącznie wyjątkowo, w przypadku, kiedy uczestnik zaskarża samą zasadę podziału, kwestionując jego dopuszczalność, wartość przedmiotu zaskarżenia może być wyższa, niż wartość udziału. Wskazując wartość przedmiotu zaskarżenia, należy uwzględniać wartość poszczególnych rzeczy i praw, których objęcie lub nieobjęcie rozstrzygnięciem sądu albo sposób ich podziału skarżący kwestionuje, a także wartość roszczeń będących przedmiotem zaskarżenia. Jak wynika z akt sprawy interesem prawnym wnioskodawcy było zniesienie współwłasności niezabudowanej nieruchomości położonej w K., objętej księgą wieczystą nr

KI1L/00123858/4, stanowiącą działkę nr 145/2, poprzez przejęcie jej na własność po uprzedniej spłacie pozostałych uczestników, z zastrzeżeniem jednak pozostawienia we współwłasności uczestniczki Agnieszki Borek, z którą wnioskodawca pozostaje w związku nieformalnym, a która to uczestniczka posiada znikomy udział w prawie własności tej nieruchomości. Innymi słowy w przedmiotowej sprawie K. A. zmierzał do podważenia sposobu zniesienia współwłasności powyższej nieruchomości o wartości 221000,00 zł, dążąc do przejęcia jej na własność. Zważywszy jednak na konieczność spłaty wartości udziałów w tej nieruchomości pozostałych uczestników postępowania finalna kwota przedstawiająca realną wartość interesu prawnego wnioskodawcy wynosiłaby 181235,00 zł. (wartość przedmiotu zaskarżenia). Przy takim założeniu otwiera się dla skarżącego możliwość skutecznego, tym razem, wniesienia skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 17 kwietnia 2019 r. Zgodnie, bowiem, z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności skarga kasacyjna nie przysługuje, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. Mając na względzie ustaloną powyżej wartość przedmiotu zaskarżenia należy przyjąć, że skarga kasacyjna wywiedziona przez K. A. byłaby w niniejszej sprawie dopuszczalna. W rezultacie uzasadnione jest stwierdzenie, że Sąd Okręgowy w K. dopuścił się naruszenia art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 i k.p.c., poprzez bezzasadne odrzucenie skargi kasacyjnej wnioskodawcy, jako niedopuszczalnej z uwagi na nieprawidłowo ustaloną przez ten Sąd wartość przedmiotu zaskarżenia poniżej limitu 150 000,00 zł. Ustalenie to wystarcza do przesądzenia o dopuszczalności skargi kasacyjnej w przedmiotowej sprawie.

Z tych przyczyn zaskarżone postanowienie należało uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K. na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.